

**ՔՆՆՄԱՆ՝ ՈՐՊԵՍ ՔՆՆՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՆ
ԴԱՏԱՎԱՐԱԿԱՆ ԵՎ ՏԱԿՏԻԿԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ
ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ**

ԱՐԹՈՒՐ ՉԱԽՈՅԱՆ, ԱՐՄԵՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Քրեական գործով ճշմարտության բացահայտմանն ուղղված քննչական գործողություններից է քննումը, որն իրականացվում է մարդու մարմնի վրա հատուկ նշաններ, հանցագործության հետքեր և մարմնական վնասվածքներ հայտնաբերելու համար: Քրեական դատավարության օրենսդրության մեջ վերջին տարիներին կատարվեցին բազմաթիվ փոփոխություններ, որոնք ուղղված են նախաքննության արդյունավետության բարձրացմանը, սակայն քննումը կարգավորող նորմում որևէ էական փոփոխություն չկատարվեց, թեև պետք է խոստովանել, որ քննության կազմակերպման և իրականացման առումով՝ առկա են օրենսդրական լուծում պահանջող բազմաթիվ խնդիրներ:

Մասնագիտական գրականության մեջ քննման իրավական բնույթի վերաբերյալ արտահայտվել են տարբեր կարծիքներ: Այսպես, հեղինակների մի մասի կարծիքով՝ քննումը զննության տարատեսակ է, որն ունի յուրահատուկ օբյեկտ, այն է՝ կենդանի մարդու մարմինը¹: Հեղինակների երկրորդ խումբը քննումը փորձաքննության տարատեսակ է համարում²: Երրորդ խմբի կարծիքով՝ քննումը ինքնուրույն քննչական գործողություն է³:

Անկախ տեսական գրականության մեջ տեղ գտած տարբեր մոտեցումներից՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքում քննումը դիտվում է որպես ինքնուրույն քննչական գործողություն: ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 220 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Քննիչն իրավունք ունի կատարել կասկածյալի, մեղադրյալի, վկայի կամ տուժողի քննում՝ նրանց մարմնի վրա հանցագործության հետքերի կամ հատուկ նշանների առկայություն հայտնաբերելու համար, եթե դրա համար չի պահանջվում դատաբժշկական փորձաքննություն»:

Հիշյալ քննչական գործողության օրենսդրական ձևակերպումից հետևում է, որ այն դատավարական համապատասխան կարգավիճակ ունեցող անձանց (կասկածյալ, մեղադրյալ, վկա, տուժող) մարմնի վրա

¹ Տե՛ս **Торбин Ю. Г.** Освидетельствование как способ собирания доказательств на стадии предварительного расследования. М: "Юрлитинформ", 2005, էջ 13:

² Տե՛ս **Снеткова В. А.** Руководство для следователей. М., 1998, էջ 278-280:

³ Տե՛ս «Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարություն: Հատուկ մաս», Եր., 2010, էջ 143:

հանցագործության հետքեր կամ հատուկ նշաններ հայտնաբերելու նպատակով կատարվող տեսողական ուսումնասիրություն է: Ընդ որում, քննում կարող է կատարվել, եթե դրա համար չի պահանջվում դատաբժշկական փորձաքննություն:

Ճիշտ է, օրենսդիրը փորձել է հնարավորինս մանրակրկիտ կարգավորել քննարկվող քննչական գործողության նպատակները և իրականացման դատավարական կարգին վերաբերող հարցերը, սակայն գործնականում նշված քննչական գործողության կատարման ընթացքում հանդիպում ենք իրավիճակների, որոնց լուծումները քրեադատավարական օրենքով կարգավորված չեն: Ուստի սույն հոդվածի շրջանակում հետազոտության առարկա կդառնան առավելապես այն հարցերը, որոնց կարգավորումները, մեր կարծիքով, քրեադատավարական օրենքում նախատեսված չեն կամ կարգավորված են թերի:

Յուրաքանչյուր քննչական գործողություն, այդ թվում նաև քննումը ունի իր նպատակները: ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 220 հոդվածի բովանդակությունից հետևում է, որ քննման նպատակը մարդու մարմնի վրա **հանցագործության հետքերի կամ հատուկ նշանների առկայության հայտնաբերումն է**, պայմանով՝ եթե դրա համար չի պահանջվում դատաբժշկական փորձաքննություն:

Ի տարբերություն ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի՝ ՌԴ քրեական դատավարության օրենսգրքի 179 հոդվածի 1-ին մասում, ի թիվս այլնի, որպես քննման նպատակ նախատեսված են նաև անձի մոտ **մարմնական վնասվածքների, խնամության առկայության պարզումը և տեղեկությունների ստացումը, որոնք ուղղված են վկայի ցուցմունքների հավաստիությունը ստուգելուն**:

Թեև քրեադատավարական օրենքով որպես քննման նպատակ սահմանված է անձի մարմնի վրա հատուկ նշանների առկայության հայտնաբերումը, սակայն օրենսդիրը չի բացահայտել *«հատուկ նշաններ»* եզրույթի բովանդակությունը:

Գրականության մեջ նշվում է, որ հատուկ նշաններ են համարվում անձի հետևյալ անհատական հատկանիշները՝ խալերը, դաջվածքները, հետվիրահատական սպիները, ինչպես նաև մասնագիտական նշանները, որոնք բնութագրում են անձի գործունեության տեսակը (մասնագիտական հատկանիշները)⁴:

Բացի այդ, Յու. Տորբինի կարծիքով՝ հատուկ նշանները, որոնք կարող են պարզվել քննման ընթացքում, կարող են լինել նաև անձի այլ հատկանիշներ (խոսք, ձայն, շարժում, միմիկա, հատուկ կառուցվածք)⁵: Կարծում ենք, որ անձի ֆունկցիոնալ հատկանիշները կարող են լինել ոչ

⁴ Տե՛ս **Потапова А. Г.** Освидетельствование в уголовном судопроизводстве России. Автореферат дисс. ... канд. юрид. наук. Челябинск, 2007, էջ 12:

⁵ Տե՛ս **Торбин Ю. Г.** Освидетельствование в свете нового Уголовно-процессуального кодекса Российской Федерации // "Государство и право". 2003, № 8., էջ 58:

թե քննման, այլ ճանաչման օբյեկտ, հետևաբար դրանք չեն կարող քննման միջոցով պարզվել:

Քննում կարող է իրականացվել մարդու մարմնի վրա հանցագործության հետքեր հայտնաբերելու նպատակով: «Հանցագործության հետքեր» ասելով պետք է հասկանալ հանցավոր գործունեության ցանկացած նյութական հետևանք, և որպես այդպիսիք կարող են լինել՝ վերքերը, արյունը, սերմնահեղուկը, քերծվածքները, տարբեր միկրոմասնիկները:

Ինչպես տեսնում ենք, ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքում, ի տարբերություն ՌԴ քրեական դատավարության օրենսգրքի, որպես քննման նպատակ նախատեսված չէ այն մարմնական վնասվածքների հայտնաբերումը, որոնք չեն առաջացել հանցագործության հետևանքով: Այս տեսանկյունից Ա. Վ. Սմիրնովը և Կ. Բ. Կալինովսկին նշում են, որ մարմնական վնասվածքի հայտնաբերումը քննման ինքնուրույն առարկա չէ, քանի որ գործով մարմնական վնասվածքները հանդես են գալիս հատուկ նշանների (օրինակ՝ բացակայում է մեղադրյալի ձեռքի մատներից մեկը) կամ հանցագործության հետքերի տեսքով (օրինակ՝ տուժողի վնասվածքները)⁶: Նշված մոտեցումը պաշտպանում է նաև Ա. Ռ. Բելկինը⁷:

Կարծում ենք, որ ներկայացված մոտեցումներն ընդունելի չեն կարող համարվել, քանի որ քննման ընթացքում կարող են հայտնաբերվել նաև այնպիսի մարմնական վնասվածքներ, որոնք չեն կարող լինել ո՛չ հատուկ նշաններ և ո՛չ էլ հանցագործության հետքեր, օրինակ՝ ինքնավնասման դեպքում անձի մոտ կարող են հայտնաբերվել մարմնական վնասվածքներ, որոնք հանցավոր գործունեության հետևանքով չեն առաջացել, հետևաբար այդ վնասվածքները նույնպես կարող են հայտնաբերվել քննման ընթացքում:

Բացի վերը նշվածից, ՌԴ քրեական դատավարության օրենսգրքում քննման ինքնուրույն նպատակ է նախատեսված անձի խմածությունը պարզելը: Կարծում ենք՝ քննչական քննման միջոցով դա պարզել հնարավոր չէ, սակայն այդ կերպ կարող են պարզվել խմածության որոշակի հատկանիշներ:

Գաղտնիք չէ, որ խմածությունը ներքին, երբեմն բավականաչափ թաքնված հատկություն է, որը երբեք հնարավոր չէ անմիջական դիտարկման, մասնավորապես՝ ցանկացած տեսողական ուսումնասիրության միջոցով հայտնաբերել: Անձի մոտ խմածությունը պարզելու

⁶ Տե՛ս **А. В. Смирнов, Калиновский К. Б.** Уголовный процесс: Учебник для вузов. СПб.: "Питер", 2005, էջ 397:

⁷ Տե՛ս **Белкин А. Р.** Освидетельствование: особенности регламентации и производства // "Следственная деятельность: прошлое, настоящее, будущее". Сб. ст. по матер. Междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 90-летию со дня рождения профессора В. А. Дубривного (Саратов, 10 ноября 2015 г.). Саратов, ФГБОУ ВО «Саратовская государственная юридическая академия». 2015, էջ 67–75:

համար անհրաժեշտ են հատուկ գիտելիքներ, ուստի այն հնարավոր է պարզել առանձին հետազոտություններով: Քննչական քննման միջոցով կարող են պարզվել միայն անձի մոտ խմածության որոշակի նշաններ (օրինակ՝ ալկոհոլի հոտ, դեմքի կարմրություն և այլն):

Բացի այդ, գործնականում ալկոհոլային խմածությունը կամ դրա աստիճանը որոշելու անհրաժեշտություն առաջանում է հիմնականում ճանապարհատրանսպորտային հանցագործությունների քննության ընթացքում: Իսկ վարորդի սթափության վիճակը պարզելու հնարավորությունը կարգավորվում է «Վարորդի սթափության վիճակի գննության կարգը, այդ գննության արձանագրության և գրանցման մատյանի ձևերը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 2009 թվականի մարտի 19-ի թիվ 277-Ն որոշմամբ և «Վարորդի սթափության վիճակի գննության ուղեգրի ձևը հաստատելու մասին» ՀՀ առողջապահության նախարարի և ՀՀ ԿԱ ՀՀ ոստիկանության պետի 2009 թվականի մայիսի 20-ի թիվ 13-Ն համատեղ հրամանով:

Հետևաբար, անձի մոտ խմածությունը և դրա տեսակը հնարավոր է որոշել բացառապես կամ համապատասխան փորձաքննության կամ բժշկական գննության միջոցով, որն իրականացման իրավական հիմքերով դուրս է քրեական դատավարության ոլորտից և կարգավորվում է իրավական այլ ակտերով:

Հետևաբար, քննման նպատակ կարող է լինել ոչ թե անձի մոտ առհասարակ խմածության, այլ խմածության որոշակի հատկանիշներ պարզելը: Ընդ որում, մեր մոտեցումը պաշտպանում են մի շարք հայտնի գիտնականներ⁸:

Իրավակիրառ պրակտիկայում լինում են իրավիճակներ, երբ քրեական գործով վարույթի ընթացքում անհրաժեշտություն է առաջանում հայտնաբերելու ոչ թե ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 220 հոդվածի 1-ին մասում նշված սուբյեկտների մարմնի վրա հանցագործության հետքերի կամ հատուկ նշանների առկայությունը, այլ պարզելու հասակը կամ մարմնի որևէ մասի, օրինակ՝ ոտնաթաթի չափսերը⁹:

Ակնհայտ է, որ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի ներկա կարգավորումների պայմաններում, օրինակ՝ անձի հասակը պարզելը չի մտնում որևէ քննչական գործողության նպատակների մեջ:

Այսպիսով՝ գտնում ենք, որ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 220 հոդվածում քննման նպատակները լիարժեք ամրագր-

⁸ Տե՛ս **Росинский С. Б.** Концептуальные основы формирования результатов невербальных следственных и судебных действий в доказывании по уголовному делу. Дисс. ... доктора юрид. наук. М., 2006, էջ 295-301:

⁹ Օրինակ՝ ՀՀ քննչական կոմիտեի Երևան քաղաքի քննչական վարչությունում ՀՀ քրեական օրենսգրքի 242-րդ հոդվածի 1-ին մասով հարուցված թիվ 60120814 քրեական գործի քննության ընթացքում հետազայում քննչական փորձարարություն կատարելու նպատակով անհրաժեշտություն է առաջացել պարզելու անձի հասակը:

ված չեն, ուստի անհրաժեշտ է համապատասխան օրենսդրական փոփոխությունների միջոցով դրանք ներդնել: Այդ նպատակով առաջարկում ենք քննարկվող հոդվածի 1-ին մասը ձևակերպել հետևյալ խմբագրությամբ. «Քննիչն իրավունք ունի կատարելու կասկածյալի, մեղադրյալի, վկայի կամ տուժողի քննում՝ նրանց մարմնի վրա հանցագործության հետքերի, մարմնական վնասվածքների, հատուկ նշանների առկայություն հայտնաբերելու կամ նրանց որոշակի անատոմիական հատկանիշներ պարզելու համար, եթե դրա համար չի պահանջվում դատաբժշկական փորձաքննություն»:

Տեսական գրականության մեջ հաճախ քննարկվում է այն հարցը, թե թույլատրվում է արդյոք քննման ընթացքում մարդու մարմնի վրայից վերցնել միկրոմասնիկներ, թե դրանք կարող են վերցվել միայն փորձաքննության ընթացքում: Կարծում ենք, ժամանակակից տեխնիկական առաջընթացի պայմաններում անձի մարմնի վրա եղած միկրոմասնիկները հնարավոր է հայտնաբերել նաև քննման ընթացքում հատուկ տեխնիկական միջոցների օգտագործմամբ՝ առանց փորձագիտական հետազոտություններ իրականացնելու:

Գործնականում հաճախ վիճահարույց է այն հարցը, թե քննումը կարող է արդյոք ուղեկցվել նաև քննվողի հագուստների և կոշիկների զննությամբ, թե այն պետք է սահմանափակվի միայն քննվողի մարմնի ուսումնասիրությամբ:

Քննիչների մեծամասնությունը կարծում է, որ քննման ընթացքում քննվողի հագուստների և կոշիկների զննությունը անհրաժեշտ է գործի հանգամանքների բազմակողմանի և լրիվ հետազոտման ու գործով ճշմարտությունը բացահայտելու համար:

Որոշ տեսաբաններ նույնպես գտնում են, որ քննումը կարող է ուղեկցվել քննվողի հագուստի զննությամբ՝ նպատակ ունենալով հայտնաբերել վնասվածքներ, միկրոմասնիկներ և այլ հետքեր, որոնք կարող են նշանակություն ունենալ քրեական գործով և հետագայում դառնալ փորձագիտական հետազոտման օբյեկտ¹⁰:

Բարձրացված խնդրին լուծում տալու նպատակով Ա. Գ. Պոտապովան առաջարկում է ՌԴ քրեական դատավարության օրենսգրքի 179 հոդվածում ամրագրել նորմ՝ հետևյալ բովանդակությամբ. «Քննումը կարող է ուղեկցվել քննվող անձի հագուստների և կոշիկների զննությամբ: Չննության արդյունքները ամրագրվում են քննման արձանագրության մեջ»¹¹:

Ինչպես վերը նշվեց, քննումը կատարվում է անձի մարմնի վրա հանցագործության հետքերը կամ հատուկ նշանները հայտնաբերելու համար: Դրանք, ինչպես հայտնի է, չեն համարվում առանձին նյութական միջոցներ, քանի որ անբաժանելի են մարդու մարմնից, հետևա-

¹⁰ Տե՛ս Уголовно-процессуальное право: учебник. М.: "Юрайт", 2012, էջ 471:

¹¹ Տե՛ս Потапова А. Г., նշվ. աշխ., էջ 13:

բար հնարավոր չէ վերցնվել: Միայն առանձին դեպքերում է, որ քննման ընթացքում կարելի է վերցնվել գործի համար նշանակություն ունեցող ինչ-որ առարկա, օրինակ՝ ավտովթարի հետևանքով տուժողի մարմնի վրա ավտոմեքենայի քերված ներկի հետքերը:

Սակայն հաշվի առնելով, որ գործնականում կարող է անհրաժեշտություն առաջանալ քննման ընթացքում զննման ենթարկելու նաև անձի հագուստներն ու կոշիկները, ինչը իրականացնելու կարգը նախատեսված չէ քրեադատավարական օրենսգրքով, այս կերպ ձեռք բերված տվյալները կարող են վիճարկվել դատավարության մասնակիցների կողմից, ուստի կարծում ենք, որ այս առումով պետք է համապատասխան փոփոխություններ նախատեսվեն քրեադատավարական օրենքում՝ սահմանելով, որ քննումը կարող է ուղեկցվել նաև անձի հագուստների և կոշիկների զննությամբ, որոնց արդյունքները պետք է արտացոլվեն քննման արձանագրության մեջ:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 220 հոդվածի 2-րդ մասում սահմանված է, որ քննում կատարելու մասին քննիչը կայացնում է որոշում: Քննման դեպքում, ի տարբերություն զննության, պարտադիր է գրավոր որոշման կայացումը:

Գործնականում հաճախ ստեղծվում են իրավիճակներ, երբ նախաքննական մարմինը որոշում է կայացնում մեղադրյալին քննման ենթարկելու վերաբերյալ, սակայն վերջինս հրաժարվում է քննիչի որոշման պահանջները կատարելուց: Ուստի իրավաչափ հարց է առաջանում, թե այս դեպքում ինչպես պետք է վարվի քննիչը: Բանն այն է, որ քրեադատավարական օրենսգրքը, նախատեսելով պահանջ այն անձի համար, ում վերաբերյալ կայացվել է որոշում քննման ենթարկվելու, չի նախատեսել այդ պահանջը չկատարելու դեպքում դրա ապահովման իրավական մեխանիզմներ, այդ իսկ պատճառով այն իրավիճակներում, երբ անձը (կասկածյալը, մեղադրյալը, վկան, տուժողը) հրաժարվում է քննման ենթարկվելուց, քննիչը սահմանափակվում է միայն այդ մասին քննման որոշման կամ արձանագրության մեջ նշում կատարելով:

Հիշատակված խնդրի կարգավորմանն է միտված վերջերս շրջանառության մեջ դրված ՀՀ քրեական և ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքերում փոփոխություն և լրացում կատարելու մասին օրենքների նախագիծը:

Մասնավորապես՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին օրենքի նախագծով առաջարկվում է ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 11 հոդվածի 6-րդ մասը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր նախադասությամբ. «Քննման, փորձաքննության ենթարկվելու կամ նմուշներ տալու պարտականությունը չկատարելու դեպքում եթե գործի լուծման համար նշանակություն ունեցող փաստական տվյալները հնարավոր չէ ձեռք բերել դատավարական այլ եղանակով, ապա քննումը, փորձաքննությունը կամ

նմուշ ստանալն օրենքով սահմանված կարգով կատարվում են հարկադրաբար՝ դատարանի որոշման հիման վրա՝ իրավունքի միջամտության համաչափության սկզբունքի պահպանմամբ»:

Նույն օրենքի նախագծով առաջարկվում է նաև ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 188.1 հոդվածը լրացնել 4.1 մասով հետևյալ բովանդակությամբ. «Վարույթն իրականացնող մարմինն անձին նախագգուշացնում է քննման, փորձաքննության ենթարկվելու կամ նմուշներ տալու պարտականությունը չկատարելու դեպքում քննումը, փորձաքննությունը կամ նմուշներ ստանալը դատարանի որոշմամբ հարկադրաբար կատարելու մասին, ինչպես նաև պարզաբանում է քննման, փորձաքննության ենթարկվելու կամ նմուշներ տալու պարտականությունը չկատարելու դեպքում օրենքով նախատեսված պատասխանատվության մասին:

Քննման, փորձաքննության ենթարկվելուց կամ նմուշներ տալուց հրաժարվելու դեպքում վարույթն իրականացնող մարմինը կազմում է արձանագրություն, որտեղ նշում է քննչական գործողություններին մասնակցելու պարտականությունը կատարելուց անձի հրաժարվելու մասին:

Քննումը, փորձաքննությունը կամ նմուշներ ստանալը հարկադրաբար կարող են կատարվել միայն դատարանի որոշման հիման վրա:

Վարույթն իրականացնող մարմինը հանձնարարում է հետաքննության մարմնի աշխատակցին՝ օրենքով սահմանված կարգով և միջոցներով աջակցելու՝ քննումը, փորձաքննությունը հարկադրաբար կատարելուն կամ նմուշները հարկադրաբար ստանալուն»:

Իսկ ՀՀ քրեական օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին նախագծով առաջարկվում է օրենսգիրքը լրացնել նոր՝ 339.1 հոդվածով և պատասխանատվություն սահմանել քննման, փորձաքննության, բժշկական ստուգման ենթարկվելուց, լուսանկարման, մատնադրոշման, ինչպես նաև համեմատական հետազոտման համար այլ նմուշներ տալուց հրաժարվելու համար:

Կարծում ենք, որ առաջարկվող քրեադատավարական և քրեաիրավական մեխանիզմները կլուծեն քննման կատարման ընթացքում գործնականում հանդիպող այն խնդիրները, որոնց լուծումները ներկայիս օրենսդրական կարգավորումներով նախատեսված չեն:

Եվ վերջապես, քննարկվող քննչական գործողության արդյունքների ամրագրման վերաբերյալ հաճախ քննարկվում է հետևյալ հարցը, թե թույլատրվում է արդյոք տեխնիկական միջոցներ կիրառելով (լուսանկարում, տեսագրում) արձանագրել քննման ընթացքը:

2018 թ. մարտի 21-ին «Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-181-Ն օրենքի 8 հոդվածով օրենսգրքի 220 հոդվա-

ծի 3-րդ մասում դրույթ նախատեսվեց, ըստ որի՝ եթե քննումը չի զուգորդվում քննվող անձին մերկացնելու հետ, ապա քննվող անձի համաձայնությամբ նրա մարմնի վրա առկա հանցագործության հետքերը կամ հատուկ նշանները լուսանկարվում կամ տեսագրվում են:

Գործող օրենսգրքի իրավակարգավորումների տեսանկյունից քննման ընթացքում, այն էլ եթե քննումը չի զուգորդվում անձին մերկացնելու հետ, տեխնիկական միջոցների կիրառում թույլատրվում է միայն քննվող անձի համաձայնությամբ: Այլ կերպ՝ մերկացմամբ զուգորդված քննման ընթացքում տեխնիկական միջոցների կիրառում չի թույլատրվում:

Այս տեսանկյունից ՌԴ քրեական դատավարության օրենսգրքի կարգավորումներն այլ են: Այսպես, օրենսգրքի 179 հոդվածի 5-րդ մասը սահմանում է, որ եթե քննումը զուգորդվում է քննվող անձին մերկացնելու հետ, ապա այդ ընթացքում «լուսանկարում, կինոնկարահանում և տեսագրում» թույլատրվում է միայն քննվող անձի համաձայնությամբ:

Կարծում ենք, որ քննման ընթացքում տեխնիկական միջոցների կիրառման առումով ՌԴ քրեական դատավարության օրենսգրքի կարգավորումներն ավելի ընդունելի են, քան ՀՀ քրեադատավարական օրենսգրքինը, քանի որ եթե քննումը չի զուգորդվում անձին մերկացնելու հետ, ապա քննչական գործողության ընթացքում տեխնիկական միջոցներ կիրառելու համար քննվող անձի համաձայնությունը ստանալու պահանջն ավելորդ է:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ կարծում ենք, որ մեր առաջարկած և արդեն իսկ շրջանառության մեջ դրված օրենսդրական փոփոխությունները հնարավորություն կտան վարույթն իրականացնող քննիչներին առավել արդյունավետ և անշեղ իրականացնելու իրենց առջև դրված խնդիրները և գործնականում ապահովելու նախաքննության լրիվությունը, օբյեկտիվությունը և բազմակողմանիությունը:

Բանալի բառեր – քննչական գործողություն, քննում, հանցագործության հետքեր, մարմնական վնասվածք, հատուկ նշաններ, հագուստների և կոշիկների զննում, դատաբժշկական փորձաքննություն, տեխնիկական միջոցներ

АРТУР ЧАХОЯН, АРСЕН МАРТИРОСЯН – Процессуальные и такти-ческие проблемы освидетельствования в качестве следственного действия в уголовном процессе РА. – Статья посвящена некоторым проблемам одного из предусмотренных уголовно-процессуальными нормами следственных действий – освидетельствования. Всесторонне проанализированы вопросы, затрагивающие цели освидетельствования и процессуальный порядок его производства. Изучены не только соответствующие статьи Уголовно-процессуального кодекса РА, но и проблемы, обусловленные недостаточной урегулированностью данных норм.

В статье не только выявлены имеющиеся в УПК проблемы, но и предложены способы разрешить их и повысить эффективность расследования.

Ключевые слова: следственное действие, освидетельствование, следы преступления, телесное повреждение, особые знаки, осмотр одежды и обуви, судебно-медицинская экспертиза, технические средства

ARTHUR CHAKHOYAN, ARSEN MARTIROSYAN – Procedural and Tactical Problems of Examination as Investigative Actions in RA Criminal Procedure. – Procedural and tactical problems of examination, one of the investigative actions provided by RA code of criminal procedure, are discussed in the paper presented.

Almost all the problematic issues concerning the aims of the examination and the procedural order of its execution are raised in the frames of the presented paper. The specialty of this paper is that the authors studied not only the relevant articles of RA Code of Criminal Procedure, which provide legal grounds for the discussed investigative action but also covered a number of practical problems arising due to the lack of legal regulation.

The authors have gone beyond the identification of the shortcomings of the code of criminal procedure and suggested possible solutions for overcoming the highlighted problems and increasing the effectiveness of the investigation.

Key words: investigative action, examination, traces of crime, injury, special signs, examination of clothes and shoes, forensic medical examination, technical means

Ներկայացվել է՝ 12.02.2019, գրախոսվել է՝ 19.02.2019, ընդունվել է տպագրության՝ 19.04.2019